

Mr. Jasmin JAJČEVIĆ

Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla

E-mail: cimoshis@gmail.com

Stručni rad/Professional article

UDK/UDC:314(497.6 Brčko)“16/19” (047)

**Izveštaj sa Međunarodne naučne konferencije
“MIGRACIJE I NJIHOV UTICAJ NA DRUŠTVENA I
PRIVREDNA KRETANJA NA ŠIREM PODRUČJU BRČKOG
OD POČETKA XVII DO KRAJA XX STOLJEĆA”,
Brčko, 13. i 14. septembar 2019. godine**

Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla u saradnji sa Udruženjem građana porijeklom iz Sandžaka Brčko distrikta BiH organizuje Međunarodnu naučnu konferenciju

MIGRACIJE I NJIHOV UTICAJ NA DRUŠTVENA I PRIVREDNA KRETANJA NA ŠIREM PODRUČJU BRČKOG OD POČETKA XVII DO KRAJA XX STOLJEĆA

Mapa prikazuje područje Brčko distrikta i okolice, uključujući rijeke Sava, Drina, Spreča i Doboju. Siluete ljudi s torbama ispod mapom simboliziraju migraciju.

Pokrovitelji:
Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine
Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

Medijski pokrovitelji:
D1 TV
TELEVIZIJA
BDC TV

Konferencijska sala Skupštine „Brčko distrikta“
Brčko, 13 – 14. septembar 2019. godine u 17 sati

Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla u saradnji sa Udruženjem građana porijeklom iz Sandžaka Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, 13. i 14. septembra 2019. godine u Brčkom održali su Međunarodnu naučnu konferenciju pod nazivom *Migracije i njihov uticaj na društvena i privredna kretanja na širem području Brčkog od početka XVII do kraja XX stoljeća*.¹

Konferencija je održana u Konferencijskoj Sali Skupštine Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Pokrovitelji konferencije bili su Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Medijski pokrovitelj konferencije bili su: Posavina TV, HIT TV i BDC TV.

1 Vidi više: <http://brcanskiforum.com/index.php/vijesti/3788-baucni-skup-u-brckom-migracije-i-njihov-uticaj-na-drustvena-i-privredna-kretanja-na-sirem-podruc-ju-brc-kog-od-poc-etka-xvii-do-kraj-a-xx-stoljec-a>; <http://radiobreko.ba/odrzana-prva-medjunarodnu-naucna-konferencija-o-migracijama-na-podrucju-brckog>; <http://brcanskiforum.com/index.php/komentar/3822-naucni-skup-migracije-na-prostoru-brckog-najvazniji-intelektualani-poduhvat-od-osnivanja-brcko-distrikta>.

Učesnici navedene naučne konferencije bili su historičari i drugi naučnici iz Bosne i Hercegovine i zemalja okruženja.

Svečano otvorenje konferencije upriličeno je 13. septembra 2019. godine u 17:00 sati. Na svečanom otvorenju konferencije prisutnima se obratio predsjednik Naučno-organizacionog odbora, prof. dr. Izet Šabotić, koji je naglasio značaj migracija za područje Brčkog iz razloga što je ovaj prostor historijski vezan za pojavu i proces migracija, te je između ostalog istakao: *Brčko svoj nastanak i razvitak u prošlosti, veže za proces migracija, jer su ljudi sa ovih prostora dolazili, donosili i puno toga ovdje ugradili. Također, odavde su i odlazili, te na druge prostore mnogo toga odnosili i ugrađivali. (...) Da bi se razumjeli društveni i privredni procesi potrebno je, u dovoljnoj mjeri, razumjeti proces migracija koji na području Brčkog traje još od početka 18. stoljeća. Bilo koja priča o bilo kom pitanju, ne samo historijskom, nego i sociološkom, ekonomskom i političkom, neće nam, bez poznavanja migracija, dati jasnu sliku o ukupnom stanju i prilikama na ovom prostoru.*

Nakon izlaganja predsjednika Naučno-organizacionog odbora konferencije pozdravnu riječ je uputio i predsjednik Skupštine Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Esed Kadrić, istaknuvši slijedeće: *Kao aktuelni čelni čovjek Skupštine lično ću se potruditi da dam što veći doprinos kreiranju osmišljenijeg institucionalnog odnosa prema istraživanju, dokumentovanju i produkciji pisane građe o raznim segmentima brčanske prošlosti...“.* Potom se prisutnima obratio i predstavnik Udruženja građana porijeklom iz Sandžaka Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Ismet Dedeić: *Cilj ove prve naučne konferencije o migracijama u Brčkom je potreba da se na naučnim osnovama, utvrde demografska kretanja koja će doprinijeti boljem međusobnom upoznavanju i poštovanju.* Dalje je istakao: *Poznato je da je grad Brčko mjesto gdje se često dolazilo i odlazilo, te je struktura lokalnog stanovništva vrlo heterogena. Svi smo mi ovdje sa sobom nešto donijeli i to je postalo jedno zajedničko dobro Brčkog. Uprkos tome se, ipak nedovoljno poznajemo i sa aspekta nauke, a to će nam, između ostalog pomoći, da se mnogo više poštujemo.* Po riječima Ismeta Dedeića, *Brčko ima višak historije, a manjak zapisa o sebi. Mislim da se, na naučnim osnovama, počne istraživati, ne samo ova, nego i sve druge oblasti. Ovaj skup bi trebalo da pokrene inicijativu da se ovako ozbiljne teme prestanu svoditi na amaterske rasprave, nego da se mora formirati institucija koja će se baviti ovakvim pitanjima.*

Međunarodnoj naučnoj konferenciji o migracijama, prvi put organizovanoj u Brčko distriktu, prisustvovali su i predstavnici lokalne vlasti, čelnici vjerskih i kulturnih organizacija i građani.

Nakon svečanog otvorenja Međunarodne naučne konferencije i uvodnog izlaganja i pozdrava predstavnika vlasti, gostiju i učesnika, planirana problematika Međunarodne naučne konferencije je realizovana u okviru četiri (IV) sesije, gdje je ukupno dvadesetdva (22) učesnika iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Bugarske i Turske predstavilo svoje rezultate istraživanja na temu migracija u Brčkom i to:

I sesija

- Dr. sc. Ramiza SMAJIĆ, *Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu* (Bosna i Hercegovina), **Brčko i okolina kao tranzitni prostor u nekoliko decenija nakon Bečkog rata;**
- Dr. sc. Filip ŠKILJAN, *Institut za migracije i narodnosti Zagreb* (Hrvatska), **Bošnjaci/Muslimani u Gunji od doseljavanja do današnjih dana;**
- Dr. sc. Marijan PREMOVIĆ, *Filozofski fakultet Univerziteta Crna Gora* (Crna Gora), **Doseljavanje crnogorskog stanovništva na prostor sjeveroistočne Bosne, s posebnim osvrtom na Brčko u XVII i XVIII stoljeću;**
- Mr. sc. Mirza ČEHAJIĆ, *Pedagoški zavod Zenica* (Bosna i Hercegovina), **Stanovništvo Bosanske Posavine pod osmanskom vlašću;**
- Prof. dr. Redžep ŠKRIJELJ, *Državni univerzitet Novi Pazar* (Srbija), **Bosanski muhadžiri Kosovskog vilajeta u osmanlijskim izvorima.**

<p>Prof. dr. Izet ŠABOTIĆ <i>Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli</i> (Bosna i Hercegovina) Doseljavanje Hercegovaca na područje Bečkog postolje Prvog svjetskog rata</p> <p>Akademik Prof. dr. Šerbo RASTODER <i>Univerzitet Crne Gore, Crnogorska akademija nauka</i> (Crna Gora) Izbjeglice iz Šahovića 1924. godine i njihov dolazak u Brčko</p> <p>**** Diskusija **** Kafe pauza (10:30-11:00 h)</p> <p>11:00-12:30 h (III sesija)</p> <p>Dr. Mariyana STAMOVA <i>Institut balkanistike i Centru za tražologiju kod Bugarske akademije nauka, Sofija (Bugarska)</i> Dinamika migracionih procesa u jugoslovenskoj i u nezavisnoj Republici Makedoniji (istorije i sadašnjosti)</p> <p>Prof. dr. Sead SELIMOVIC <i>Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli</i> (Bosna i Hercegovina) Uticaj migracija na etničku i vjersku strukturu stanovništva Bečkog u socijalističkom periodu (1945-1991)</p> <p>Enea BAŠALIĆ, prof. <i>Bečko distrikt (Bosna i Hercegovina)</i> Kultura sjećanje na prisilne migracije na području Bečkog</p> <p>Mr. Jasmin JAJCEVIC <i>Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla (Bosna i Hercegovina)</i> Demografske promjene na području Bečkog u svjetlu novih popisa stanovništva</p>	<p>Dr. Esko MURATOVIĆ <i>Filozofski fakultet u Nikšiću (Crna Gora)</i> Muhadžerska etika sabura – primjer muhadžera Bečkog</p> <p>**** Diskusija **** Kafe pauza (12:30-13:00)</p> <p>13:00-14:30 h (IV sesija)</p> <p>Prof. dr. Mirsad KUNIC <i>Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli</i> (Bosna i Hercegovina) Migracijski narativi u usmenoj tradiciji Velinog Sela</p> <p>Mr. sc. Sait ŠABOTIĆ <i>Filozofski fakultet Univerziteta Crna Gora (Crna Gora)</i> Uticaj muhadžerskih kretanja na običajne norme Bošnjaka sa posebnim osvrtom na područje Bečkog</p> <p>Ismet DEDEIĆ <i>Bečko distrikt (Bosna i Hercegovina)</i> Jevreji Bečkog</p> <p>Đuro TANKOSIĆ <i>Bečko distrikt (Bosna i Hercegovina)</i> Cincari (Armani) i Karavlati na području Bečkog</p> <p>Kašmir RIBIĆ <i>Bečko distrikt (Bosna i Hercegovina)</i> Romi u Bečkom</p> <p>**** Diskusija **** Zaključci **** Zajednički ručak (15:00 h)</p>	<p>CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE MODERNE I SAVREMENE HISTORIJE TUZLA</p> <p>UDRUŽENJE GRAĐANA PORIJEKLOM IZ SANDŽAKA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE</p> <p>Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla</p> <p>MEĐUNARODNA NAUČNA KONFERENCIJA</p> <p>“MIGRACIJE I NJIHOV UTICAJ NA DRUŠTVENA I PRIVREDNA KRETANJA NA ŠIREM PODRUČJU BRČKOG OD POČETKA XVII DO KRAJA XX STOLJEĆA”</p> <p>PROGRAM</p> <p>Konferencijska sala Skupštine Brčko distrikta Brčko, 13 – 14. septembar 2019. godine u 17 h</p>
---	---	---

Prilog 2. Program Međunarodne naučne konferencije, Brčko, 13. i 14. septembar 2019. godine.

II sesija

- Mr. sc. Bayram ŞEN, *Bogazici University/EHESS* (Turska/Francuska), ***Pripovijesti povratnika: bosanski emigranti u Osmanskom carstvu;***
- Prof. dr. Senaid HADŽIĆ, *Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli* (Bosna i Hercegovina), ***Uticao migracija na demografsku i konfensionalnu strukturu stanovništva Brčkog krajem 19. i početkom 20. stoljeća;***
- Emir MUSICIĆ, *Brčko distrikt* (Bosna i Hercegovina), ***Doprinos Alijage Kučukalića razvoju Brčkog;***
- Mr. sc. Omer ZULIĆ, *Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla* (Bosna i Hercegovina), ***Uticao migracija na kulturne prilike u Brčkom u periodu austrougarske uprave;***
- Prof. dr. Izet ŠABOTIĆ, *Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli* (Bosna i Hercegovina) ***Doseljavanje Hercegovaca na područje Brčkog poslije Prvog svjetskog rata;***
- Akademik prof. dr. Šerbo RASTODER, *Univerzitet Crne Gore, Crnogorska akademija nauka* (Crna Gora), ***Izbjeglice iz Šahovića 1924. godine i njihov dolazak u Brčko;***
- Prof. dr. Miroslav DODEROVIĆ, *Univerzitet Crna Gora-Studijski program za geografiju* (Crna Gora), ***Naseljavanje Bosne i Hercegovine za vrijeme Austro-Ugarske okupacije, s posebnim osvrtom na prostor Brčkog.***

III sesija

- Dr. Mariyana STAMOVA, *Institut balkanistike s Centra za trakologiju kod Bugarske akademije nauka, Sofija* (Bugarska), ***Dinamika migracionih procesa u jugoslovenskoj i u nezavisnoj Republici Makedoniji (istorije i sadašnjosti);***
- Prof. dr. Sead SELIMOVIĆ, *Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli* (Bosna i Hercegovina), ***Uticao migracija na etničku i vjersku strukturu stanovništva Brčkog u socijalističkom periodu (1945-1991);***
- Enes PAŠALIĆ, prof, *Brčko distrikt* (Bosna i Hercegovina), ***Kultura sjećanje na prisilne migracije na području Brčkog;***
- Mr. Jasmin JAJČEVIĆ, *Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla* (Bosna i Hercegovina), ***Demografske promjene na području Brčkog u svjetlu novih popisa stanovništva;***
- Mr. sc. Esko MURATOVIĆ, *JU Gimnazija „Stojan Cerović“ Nikšić* (Crna Gora), ***Muhadžirska etika sabura – primjer muhadžira Brčkog.***

IV sesija

- Prof. dr. Mirsad KUNIĆ, *Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli (Bosna i Hercegovina), Migracijski narativi u usmenoj tradiciji Velinog Sela;*
- Mr. sc. Sait ŠABOTIĆ, *Filozofski fakultet Univerziteta Crna Gora (Crna Gora), Uticaj muhadžirskih kretanja na iskre duha Bošnjaka u novim sredinama u vremenu do Balkanskih ratova sa osvrtom na Brčko;*
- Ismet DEDEIĆ, *Brčko distrikt (Bosna i Hercegovina), Jevreji Brčkog;*
- Đuro TANKOSIĆ, *Brčko distrikt (Bosna i Hercegovina), Cincari (Armani) i Karavlasli na području Brčkog;*
- Kašmir RIBIĆ, *Brčko distrikt (Bosna i Hercegovina), Romi u Brčkom.*

Prilog 3. Učesnici Međunarodne naučne konferencije, Brčko, 13. i 14. septembar 2019. godine.

Međunarodna naučna konferencija, po ozbiljnosti i širini postavljanja problema doseljavanja i iseljavanja sa ovih prostora, predstavlja dosada najvažniji intelektualni poduhvat ove sredine od osnivanja Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Zadatak koji je organizator sebi postavio bio je da, koristeći savremene metodologije oslobođene ideološkog imperativa koja je pratila prethodni pokušaj, sistematizuje dosadašnja znanja o prošlosti Brčkog i uzevši migracije kao polazišni orijentir pođe korak dalje u odnosu na zasada jednu jedinu ozbiljniju publikaciju o prošlosti ovog grada *Brčko i okolina u radničkom pokretu i NOB-u*. Migracije nisu slučajno izabrane da budu polazna tačka za novo preispitivanje historijskih tokova ove sredine, jer one su imale ne značajan, već odlučujući uticaj na cjelokupni razvoj ovih krajeva.

Na bazi do sada poznatih izvora, posmatrajući migracije kao odlučujući faktor u svakom segmentu svijeta, života ove sredine, u nekoliko radova, posebno domaćih autora, otvorena su po prvi put neka teška i mučna pitanja o historiji mentaliteta ove sredine i bar na nivou korelacija učinjen je pokušaj da se dovedu u vezu ciklične demografske tektonske promjene etničke i nacionalne strukture i relativne zatvorenosti ove sredine kao i niza negativnih činjenica da Brčko u proteklih tri stoljeća nije stvorilo autentično građanstvo; da i najstarija „domaća“ porodična stabla ne idu dalje od 150-tak godina unazad; da je Brčko u duhovnom i kulturnom naslijeđu Bosne i Hercegovine dalo manje nego gradovi slične veličine i značaja i posebno da Brčko u poređenju sa istim ima nedopustivo zapuštene institucije koje se bave kulturno historijskim pamćenjem, što nije garantom da se isto očuva za nadolazeća pokoljena.

Stoga smo mišljenja da su na tom planu neophodni određeni zaokreti, prije svega onih koji odlučuju o sudbini ovoga dijela Bosne i Hercegovine u smislu snažnije institucionalne brige za onim što se zove pamćenje ovoga kraja. Institalizacija podrazumijeva osnivanje posebne naučno-stručne ustanove koja bi bila nosilac aktivnosti kao garant da se prošlosti ovog grada priđe na bazi historije kao nauke, a ne sa ciljem da se produciraju ideološki pristupi sa različitim svojatanjima. Ova međunarodna naučna konferencija je bila na tom fonu, poštujući prepoznatljive metodološke i naučne uzuse, te smo mišljenja da je upravo zbog toga u potpunosti ispunila svoj zadatak. Ono što se ne bi se smjelo dogoditi jeste da se ostane na ovome i na predviđenom Zborniku radova koji slijedi. Svi učesnici koji su prezentovali svoje radove ukazali su na nepremostiv i nedopustiv nedostatak arhivske građe. Za potpuniju i tačniju sliku potrebni su novi arhivski izvori koji se nalaze na različitim lokacijama, od Tuzle, Sarajeva, Beograda, Osijeka do Bugarske, Turske, Mađarske, Austrije, itd. Ovo se opet neće moći uraditi bez snažne političke podrške institucijama, poput Muzeja grada, Zavičajne zbirke, te posebno Arhivu Brčko distrikta.

Na kraju konferencije uslijedili su diskusija i zaključci. Čast da zatvori konferenciju pripala je prof. dr. Seadu Selimoviću, izvršnom direktoru Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla, gdje se u ime Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla i u svoje ime zahvalio svim učesnicima konferencije i poručio da će Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla nastojati da navedene radove na konferenciji objavi u Zborniku radova.

Na kraju konferencije su doneseni i zaključci kako slijedi:

- Međunarodna naučna konferencija *Migracije i njihov uticaj na društvena i privredna kretanja na širem području Brčkog od početka XVII do kraja XX stoljeća* u potpunosti je opravdala očekivanja, jer je većina priloga, koristeći suvremenu metodologiju, oslobođena primjesa ideologija, uspjela

da sistematizira, naučno valorizira i sintetizira dosadašnja saznanja o prošlosti Brčkog, prije svega o migracijama i demografskim kretanjima na ovim prostorima;

- Jedan broj naučnih radova je donio nova saznanja o prošlosti Brčkog, prije svega o porijeklu i kulturi nacionalnih manjina i drugih marginalnih grupa na prostoru Brčkog;
- No, svaka ozbiljna analiza dosadašnjih saznanja o prošlosti Brčkog pokazuje da Brčko i brčansko institucionalno kolektivno sjećanje tradicionalno pati od zaborava sopstvene prošlosti. Brčko nema elementarno ozbiljnih istraživanja o sopstvenoj historiji, migracijama i demografskim kretanjima, pa ni o sintetičkom historijskom uvidu u ekonomska, socijalna, kulturna i politička kretanja na ovim prostorima. Evidentan je nedostatak historijskih izvora, adekvatno arhiviranje, konzerviranje i digitaliziranje postojećih historijskih izvora, koji bi se učinili javno dostupnim, a posebno jedno multidisciplinarno istraživanje o prošlosti Brčkog u formi monografije.

Shodno gore navedenom neophodno je:

- Materijalno, organizaciono i kadrovski ojačati rad postojećih institucija iz ove oblasti, (arhiv, muzej, biblioteka, zavičajna zbirka i dr), uz potrebu formiranja institucije koja bi objedinjavala i koordinirala njihov rad.
- Formirati koordinaciono tijelo od domaćih intelektualaca koji bi, uz angažman stručnjaka iz ove oblasti i uz pomoć domaćih institucija, sačinili prijedlog projekta daljnjeg istraživanja prošlosti Brčkog u cilju pisanja jedne monografije o Brčkom.

Predloženo je da Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine formira multinacionalni i interdisciplinarni tim od brčanskih stručnjaka čiji zadatak bi bio da sačine projektni zadatak i finansijski plan potrebnih sredstava po strukturi utroška za izradu monografije Brčkog od osnivanja do 2020. godine.

Na osnovu tog programa trebalo bi planirati sredstva u budžetu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, jer se radi o ozbiljnom radu koji bi trajao nekoliko godina. Analitika projekta bila bi dostavljena na usvajanje nakon imenovanja koordinacionog tijela.